

"...Nərkotik əliqanlığın xam maddəsi zaxşadırsa, tarix də köklü qədimlərə gedib çıxan ənənəvi münasibətləri, etnik millətçiliyin və ideologiyaların xam maddəsidir. Əgər məqsədə uyğun olan bir keçmiş yoxdursa, bu, həmişə yenidən meydana gəlinlə bilər. Keçmiş qənimləşdirilir və itirər ediləcək heç bir şey olmayan İndiki dövrə təkbürlənəcək bir plan təqdim edir..."

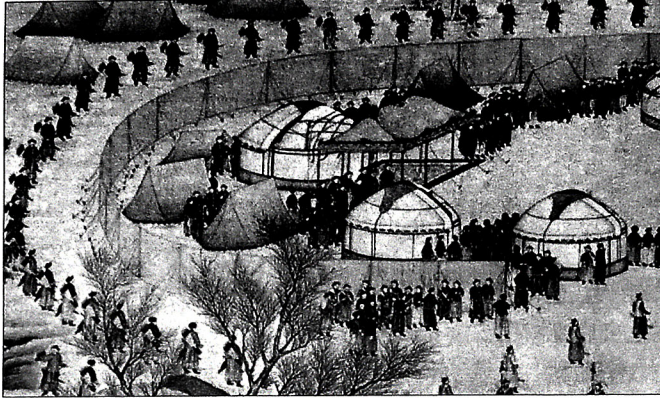
Erik Hobsbavm
(Alman alimi)

Ermenilər mənsubiyyətləri Nuh Peyğəmbərə və guya onun nəvəsinin nəvəsi "Hay" və ya "Hayq"ə dayandıraraq, bölgənin ən qədim xalqı olduqlarını və Urartu kimi ezəmətli bir dövlət qurduqlarını tarix elminə təqdim etməkdədir.

Beləliklə, ortaya belə bir məqam çıxır: tarix saxtalaşdırılır! Kim necə fikirləşir fikirləşsin, mənə görə, millət ola bilmək üçün tarixin saxtalaşdırılması ən mühüm ünsürdür. Nahaq yere Ernest Renan "tarix saxtalaşdırmaq millət olmağın ilk şərtidir" deməyib.

Bu da bir həqiqətdir ki, tarixi həqiqətlər müxtəlif istiqamətlərə çəkilməkdə, elmi obyektivlik adından çıxış edən tarixçilərin böyük əksəriyyəti əsl həqiqətdə tarix elminə zərba vurmaqdadır. Məhz bunun nəticəsidir ki, tarixi gərəklər təhrif edilmiş, elm adamlarını bəzi nümayəndələri öz mənsubiyyəti olduğu ölkənin tarixini obyektiv materiallar əsasında deyil, həm fərdi münasibətlərinə uyğun olaraq, həm də kənarından göstərilən təzyiqlər əsasında yazmışlar və yazmaqdadırlar. Hər ölkənin tarixində belə hallara rastlaşmaq mümkündür. Çünki tarix elmi obyektiv deyil. Dahi yulmi elmlərin əsəbiyektividir. Bəşəriyyət yaranandan bu günə qədər yaşamış tarixə yazılmış tarixin eyniliyi hamı tərəfindən bir-mənəli şəkildə qəbul edilmiş. Bu, sadəcə olaraq maraqların bir-birinə uyğun gəlməməsi, ortada başgəməz ziddiyyətlərin olması ilə əlaqədardır. Amma erməni tarixi öz xüsusiyyətlərinə görə digər ölkələrin tarixindən xeyli fərqlənir. Bu fərqlikdə də tarix elminin siyasətə xidmət etməsindən qaynaqlanır. Ermenilər haqqətli təxəyyül məhsulu olan məlumatlarla gizlətməyə çalışmış, öz iddiaları ilə bəyindərsual işarələri meydana gətirmişlər. Ermenilər əsrlər boyu Azərbaycanca və Türkiyəyə qarşı əzəbi iddiaları ilə çıxış etmişlər. Bunun üçün onlar elmi obyektivlikdən uzaq mülahizələr irəli sürmüş, bu ərazinin qədim erməni torpağı olduğunu müxtəlif yollarla sübut etməyə çalışmışlar. Bu iddiaların əsaslısı oduğunu sübuta yetirmək üçün qədim tarixə mürciət etməyin vacib olduğunu deyərək tələb edirdilər. Tarixin dərinliklərinə endikdə bu iddiaların əsaslısı vərsiyalardan başqa bir şey olmadığını görmək mümkündür.

Hər şeydən əvvəl ona görə ki,

ERMƏNİ XİSLƏTİ

"Tarixi saxtalaşdırmaq millət olmağın ilk şərtidir"

erməni tarixinin özündə mübahisəli cəhətlər çoxdur. Erməni elm adamları erməni tarixini daha qədimlərə aparmaq istəsələr də həqiqətdə erməni xalqının qədim tarixi haqqında yekdil bir fikir birliyi mövcud deyil və qaralıq qalır.

Ermenilər özlerini "Hay", ölkələrini də "Hayastan" deyə adlandırdılar. Bəzi erməni tarixçiləri erməni irqi, onların mənsəyi və ana vətənləri mövzusunda müxtəlif fikirlər irəli sürməkdədir. Bu barədə erməni tarixçilərinin ziddiyyət təşkil edən fikirləri və mülahizələri aşağıdakılar kimi sıralana bilər:

Erməni tarixçilərinin böyük əksəriyyəti erməni tarixini e.ə. 2350-ci illərə, "Nuh Tufanı"na qədər apararaq guya Nuhun nəvəsinin nəvəsi Hay və ya Hayk ilə başladığını iddia etsələr də bu iddialar elm adına haqqətli özündə əks etdirmir. Bu iddiaya görə, Nuhun gəmisini Ağrı dağına lövbər salmışdır və məhz buna görə də Nuhun nəvəsinin nəvəsi Haydan törəyən ermənilər ana vətəni Şərqi Anadoludur. Eyni zamanda Hay/Hayk 400 il yaşarmış və öz ölkəsini Babilistana qədər genişləndirmişdir. Bəzi tarixçilər, Nuh Peyğəmbərin erməni mənşəli olduğunu şəkildə də əsas iddiaları irəli sürməkdədir.

Blindiyi kimi, Biaynili çarlığı IX əsrdə yaranmışdır. Qədim əsuriyalılar onu Urartu adlandırdılar. Həmin ad İncildə "Ararat" olaraq keçir. Bu çarlığı Türkiyə ərazisindəki Van gölü ətrafı hövzələrini və şimal-qərbdə Muradçayın yuxarı axarını əhatə edirdi. Onun ərazisi hələ e.ə. I minilliyin II yarısına aid assur mənbələrində (I Tıqlatpalasarnı e.ə. 1114-

cü ilə aid yazısında) "Nairi" adlandırılır. "Nairi" toponiminin dil mənsubiyyəti müəyyənləşdirilməmişdir. Ne Urartu, ne də qədim erməni mənbələrində bu ad çəkilir. "Biaynili" urartuların öz ölkəsinə verdiyi addır. Demək ki, urartuların özlerini necə adlandırdıqları məlum deyil. Lakin hesab edilir ki, onlar qədim hurri tayfalarının bir qoludur. Bu etnonim Türkiyədə Urfa şəhərinin adında qalır. Herodot onları alardilər adlandırdı.

Tarixşünaslıqda isə baş İlah Xaldinin adı ilə urartularla xaldəylər də deyilir. "Biaynili" adı təhrif olunmuş şəkildə Türkiyədə Van gölünün adında İndiyədək qalmışdır. Göründüyü kimi, həmin ərazidə assur mənbələrində əvvəlcə həm Urartu, həm də Nairi adı iki çarlıq qeyd olunur, sonra isə bu çarlıq Urartu kimi məşhurlaşır. Demək, Nairi, Urartu və Biaynili toponimləri ermənicə deyil. Qədim erməni mənbələrində Van gölü Tosp və Bznunik adlandırılır. Tosp sözü Urartu dövlətinin paytaxtı Tuşpa adının ermənicə yazılış formasıdır. Bznunik isə ilk dəfə V əsrməni tarixçisi Moisey Xorenli (Xorenatsi) tərəfindən qeyd olunan mahal adıdır və qədim türk mənşəli Peçenek toponimini əks etdirir. Erməni tarixçilərinin özleri Bznunik toponimi IX əsrdə coğrafiyaçı İsmail Xordadbehin Van gölü zonasında qeyd etdiyi Bacunays toponimi ilə lokalizə edirlər. Demək, artıq V əsrdə Ararat əyalətində türk-peçeneklər yaşayırdılar.

Yuxarıda deyildiyi kimi, assur dilində Urartu adı "Yuxan ölkə" mənasını verdiyi kimi, gürcülərin Ermənistanı verdiyi "Samxeti" adı da somo/somx "yuxarı" və etni "ölkə" sözlərindən ibarətdir. E.ə. 521-ci ilə aid I Dara tərəfindən tərtib edilən Bisütun abidəsində Urartu adının müqabilində qədim farsca və elamca variantında "Armini" sözü işlədilmişdir. Deməli, göstərilən əsərdə qədim farslar üçün "Urartu"nun qarşılığı "Armini" idi. "Armini" formasında qədim yunanlara keçmiş ad həmin toponimdir.

Eyni zamanda Urartu dövlətinin çarları hərbi səfərlər təşkil edərək İndiki Ermənistan, Kiçik Qafqazın dağlıq ərazisinə qədər gəlmiş və tutduqları yerlər və ya ölkələr haqqında qayalarda mixi əlifba ilə yazılar yazmışdır. Aydırdır ki, o vaxtlar "Ermenistan" anlayışı yox idi və Urartu yazılarında çəkilən ölkə adları, qala və yaşayış məntəqəsi adları da ermənicə ola bilməzdi. Çünki həqiqətdə Urartu dili erməni dili nəinki bir-birinə bənzəmir, hətta ayrı-ayrı dil ailələrinə məxsusdur.

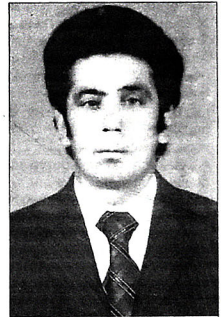
Urartuların Asiya mənşəli olduğunu dair əsas mülahizələr irəli sürülmüşdür. Erməni dilinin Hind-Avropa dillərinin Satem qrupuna girdiyi qəbul edilməkdədir. Beləliklə, Urartu ilə ermənilər arasında hər hansı bir əlaqə qurmağa heç bir əsas yoxdur.

Erməni tarixçiləri tərəfindən ən çox mənimənilən bu iddiaya görə, ermənilər Trakyağa yaşamış olan bir friq qrupundan törəmiş olub, XIII-XII əsrlərdə Balkan yarımadasında yaşamış, sonra Kiçik Asiyaya köçüb gəlmiş və Het dövlətinə son qoymuşlar. Friqlərin bir hissəsi assur mənbələrində "urume", Urartu mənbələrində "Am və Armini" adlanan

əyalətdə məskunlaşmışdır. Am toponimi Balkan yarımadasından köçüb gələnlərin sözüdür, yoxsa onlar Am adı ilə gəlib oturmuşlar? - bu aydın deyil!

Əgər bu friq soyu iddiası qəbul edilərsə, onda yuxarıda bəhs edilən ermənilərin Nuh və ya urartularından törədiklərinə dair iddialar çox bariz bir şəkildə öz-özünü çürdüdüür və bu iddialar bir-birləri ilə ziddiyyətli təşkil edir.

Bu iddiaya görə, ermənilərin ana vətəni Cənubi Qafqazdır. Qafqaz boylarına və xalqlarına olan yaxınlıqlar və mədəni qohumluqlar bu iddiaya bir səbəbiyyət olaraq göstəriləməkdədir. Halbuki ermənilər Qafqaz xalqları ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Bundan əlavə, ermənilər türk və Qafqaz xalqlarının mətbəxinə musiqisinə qədər bütün mədəni

Mürsəl İRƏVANLI,
Yazıçı-publisist,
M. Qorki adına Beynəlxalq
mükafat laureatı

zənginliklərin özlərinə aid olduğu iddiasındadırlar. Qafqazdakı dini abidələr və məzar daşları kataloqlar hazırlanaraq dünyaya erməni tarixi abidələri kimi tanılmaqda və reklam edilməkdədir. Eyni zamanda bu iddialar önsürən minlərlə kitab yazılmışdır.

Bu iddia ilə ermənilərin bəzi türk boylarıyla mədəni və adət-ənənə baxımından qohumluğuna və İndiki bənzərliklərini istinad edərək onların Turan İrqiindən olduqları mülahizələri irəli sürülməkdədir.

Ermənilərin etnogenezində türklərdə iştirak etdiyi, onların etnik tərkibində erməniləşmiş türklərin rol aldığı mütdədir. Ermənistan məsələsinə gəlincə, Ermənistan coğrafi bir termin olaraq qəbul ediləməkdədir. Bu coğrafi termin bir irqi və bir milliyyət deyil, müxtəlif irqi və mədəniyyətlərə mənsub olan insan toplusunun mövcud olduğunu bir bölgəni ifadə etməkdə, o bölgədə yaşayanların da bu adla adlandırılmasına və tanınmasına yol açmaqdadır.

(Ardı var)